

Παιδεία - Εκπαίδευση

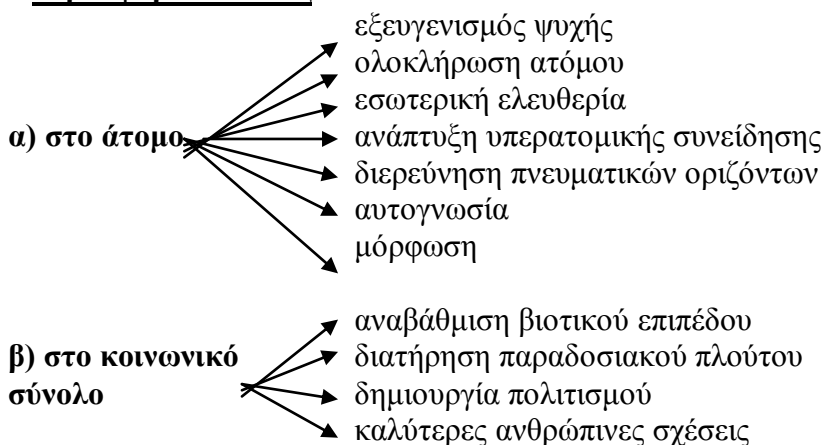
1. Παιδεία: Η αγωγή, η εσωτερική καλλιέργεια, η ηθικοπνευματική ολοκλήρωση του ατόμου.

Εκπαίδευση: Φορέας της παιδείας. Κοινωνική λειτουργία, η οποία παρέχει γνώσεις και αξίες στον άνθρωπο επιδιώκοντας την ηθικοπνευματική και κοινωνική του ολοκλήρωση. Η θεσμοθετημένη μορφή παιδείας που διοχετεύει η πολιτεία στους πολίτες της άμεσα, ως κράτος, και έμμεσα, με ιδιωτικούς φορείς.

2. Φορείς παιδείας:

- α) οικογένεια (πρωτογενής φορέας κοινωνικοποίησης, προσφορά προτύπων αξιών)
- β) διαπροσωπικές σχέσεις
- γ) σχολείο (γνώσεις, κατάρτιση, υιοθέτηση αρχών που διέπουν τη λειτουργία ενός συνόλου)
- δ) μέσα ενημέρωσης (γνώσεις, πρότυπα, πληροφόρηση)
- ε) αντικείμενο εργασίας
- στ) ψυχαγωγία (βιβλίο, θέατρο, πολιτιστικές δραστηριότητες)
- ζ) παράδοση
- η) πνευματικοί άνθρωποι

3. Προσφορά παιδείας :

4. α) Σκοποί παιδείας

α) Να φέρει τον άνθρωπο κοντά σε ανώτερες μορφές ζωής. Να τον καταστήσει σκεπτόμενο, προβληματισμένο, ανήσυχο, αυτόνομη προσωπικότητα στην υπηρεσία της κοινότητας.

β) Να του εμφυσήσει πίστη στις αιώνιες αξίες της ελευθερίας και της αυτοπραγμάτωσης (να γίνει αυτό που θέλει). Να αποκτήσει ελευθερία της σκέψης και ηθική ελευθερία (να ενεργεί κατά συνείδηση) και παράλληλα συνειδητή πειθαρχία (κατανόηση και σεβασμός όρων και απαιτήσεων κοινωνικής ζωής).

γ) Να τον καταστήσει αλληλέγγυο προς το συνάνθρωπο και συνεργάσιμο, αλλά και δημιουργικό.

δ) Να τον κάνει υπεύθυνο (να έχει ευθύνη των πράξεών του).

ε) Να τον οδηγήσει στην αυτογνωσία (εθισμός στην αυτοκριτική).

στ) Να του καλλιεργήσει τον κριτικό στοχασμό, να τον απαλλάξει από προλήψεις, να τον οδηγήσει στην αναζήτηση της αλήθειας, να μην αποδέχεται “τυφλά” τις διάφορες αυθεντίες.

ζ) Να τον κάνει θαρραλέο, να τον θωρακίσει απέναντι στην ψυχολογική βία.

η) Να τον εφοδιάσει με γνώσεις, να του γνωρίσει τον πολιτισμό, την παράδοση (όχι όμως αυτοσκοπός η γνώση).

θ) Να τον προετοιμάσει να αντιμετωπίσει τις ανάγκες της ζωής (καλλιεργώντας τις κλίσεις και τις ικανότητές του).

β) Σκοποί εκπαίδευσης:

- α) δημιουργία υγιούς και αρμονικού σώματος
- β) καλλιέργεια νοητικών λειτουργιών (όξυνση κρίσης, ενίσχυση μνήμης, φαντασίας, παρατηρητικότητας)
- γ) ανάπτυξη συναισθηματικών στοιχείων (ευαισθητοποίηση)
- δ) μετάδοση ηθικών αξιών, ιδανικών, προτύπων
- ε) μεταβίβαση παραδοσιακών, πολιτισμικών στοιχείων ώστε να αποκτηθεί συναίσθηση της συνέχειας
- στ) προσανατολισμός σε σωστή επαγγελματική επιλογή
- ζ) μετάδοση γνώσεων που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες
- η) απόκτηση πολιτικής συνείδησης, διάπλαση δημοκρατικής και υπεύθυνης προσωπικότητας.

5. Γνωρίσματα μορφωμένου ανθρώπου :

- α) Ορθότητα και ακρίβεια στη χρήση της μητρικής γλώσσας. Προφορικός και γραπτός λόγος με καθαρό λεκτικό, σωστή διατύπωση δείχνει άνθρωπο που σέβεται την πολιτιστική κληρονομιά της φυλής του και που αγωνίστηκε να την αφομοιώσει.
- β) Λεπτοί και ευγενικοί τρόποι, που εκφράζουν παγιωμένες συνήθειες σκέψης και δράσης. Γνωρίζει, σαν από ένστικτο, τη διαφορά ανάμεσα σε εκείνα που επιτρέπονται και σε εκείνα που πρέπει να αποφεύγει.
- γ) Χάρη στην ενασχόλησή του με την τέχνη, που του ακονίζει το μυαλό και του οξύνει την κρίση, προχωρεί πέρα από την επιφάνεια, ερμηνεύει σε βάθος τα πράγματα, προσπαθεί συνεχώς να ανακαλύψει τον δρόμο που οδηγεί στην αλήθεια, με φιλοσοφικό στοχασμό.
- δ) Τα ενδιαφέροντα του διευρύνονται καθημερινά, οι γνώσεις του αυξάνουν, πλαταίνει η σκέψη του. Η δια βίου παιδεία πραγματώνεται στον μορφωμένο άνθρωπο.
- ε) Ικανότητα να μετατρέπει τις γνώσεις και τους στοχασμούς του σε δράση. Τότε συγκαταλέγεται στην ομάδα των πνευματικών ανθρώπων που αγωνίζονται για την αφύπνιση του κοινωνικού συνόλου.

6. Το σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα:

A. Θετικές αλλαγές σε σχέση με το σχολείο του παρελθόντος :

- α) Η γλώσσα των βιβλίων δεν είναι απόμακρη για τους μαθητές.
- β) Ο τρόπος εξέτασης δεν είναι εξευτελιστικός (ο μαθητής εξετάζεται από τη θέση του και αξιολογείται συνήθως με βάση όλη τη συμμετοχή του και το ενδιαφέρον του για το μάθημα).
- γ) Ο δάσκαλος δεν επιβάλλεται μέσω του πειθαναγκασμού, αλλά της προσωπικότητάς του. Επικοινωνεί με το μαθητή, τον σέβεται και τον ακούει. Έχει γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ τους, κυρίως χάρη στις μαθητικές κοινότητες.
- δ) Αύξηση δαπανών αναλόγως της πορείας της οικονομίας.
- ε) Βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής (σε σχέση με το παρελθόν).
- στ) Θεσμοθέτηση δωρεάν παιδείας.
- ζ) Επαφή με ζωτικούς χώρους τις κοινωνίας (οικονομικούς, πολιτικούς, αθλητικούς, καλλιτεχνικούς).
- η) Εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση.
- θ) Βελτίωση αναλογίας εκπαιδευτικών - εκπαιδευομένων.
- ια) Δημιουργία τεχνικών και επαγγελματικών σχολών.
- ιβ) Καθιέρωση ΣΕΠ.
- ιγ) Μαθητικές κοινότητες (μικρογραφία πολιτείας και κοινωνίας).
- ιδ) Μαθήματα κατεξοχήν κοινωνικού χαρακτήρα.

B. Προβλήματα του σύγχρονου εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα :

- α) Έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής (ανεπάρκεια κτηρίων, αθλητικών χώρων, βιβλιοθηκών, αποπνικτικοί χώροι, αίσθηση εγκλεισμού).
- β) Έλλειψη ουσιαστικής επικοινωνίας και συνεργασίας δασκάλου – διδασκόμενου, “δασκαλοκεντρισμός”, ο μαθητής συχνά είναι απλός δέκτης γνώσεων, χωρίς περιθώρια ανάληψης πρωτοβουλιών.

- γ) Άγχος μαθητών (βαθμοθηρία, ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ μαθητών).
- δ) Άνισες ευκαιρίες σπουδών (παιδιά επαρχίας, ιδιωτικά σχολεία).
- ε) Αξιολόγηση μαθητών μόνο βάσει της επίδοσης στο μάθημα κι όχι βάσει ευρύτερων στοιχείων της προσωπικότητας (δεν αναδεικνύονται ιδιαίτερες κλίσεις και πιθανές ειδικές ικανότητες).
- στ) Μηχανιστική αποστήθιση, δεν καλλιεργείται η κριτική σκέψη.
- ζ) Έλλειψη ερεθισμάτων για διοχέτευση του δυναμικού των νέων.
- η) Μονόπλευρος προσανατολισμός σε στόχους όπως η επιτυχία στις εξετάσεις, η εξειδίκευση, η υλοποίηση απλώς επαγγελματικών στόχων.
- θ) Έλλειψη σωστού επαγγελματικού προσανατολισμού (μη παραγωγική αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού, πληθώρα ανέργων επιστημόνων).
- ι) Απουσία ειδικευμένου προσωπικού, ελλιπής κατάρτιση εκπαιδευτικών ως προς την παιδαγωγική, αλλά και την εξειδίκευση στο αντικείμενο διδασκαλίας.
- ια) Απουσία ουσιαστικής επαφής με την καλλιτεχνική δημιουργία (εξωσχολικό βιβλίο, θέατρο).
- ιβ) Αναντιστοιχία εκπαίδευσης κοινωνικοοικονομικών αναγκών της χώρας μας.

7. Λύσεις :

- α) Εκσυγχρονισμός τόσο στους στόχους όσο και στα μέσα με τα οποία θα επιτευχθούν (πρόγραμμα διδασκαλίας, γνώσεις, παιδαγωγικές μέθοδοι, εποπτικά μέσα, κτήρια, οργάνωση) ώστε το σχολείο ν' ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες.
- β) Καθολικός χαρακτήρας εκπαίδευσης (να δίνεται αντικειμενικά η δυνατότητα σε όλους τους νέους για σπουδές). Παροχή ίσων ευκαιριών προκειμένου ν' αμβλυνθούν οι όποιες ανισότητες.
- γ) Ανθρωπιστικός και όχι αποκλειστικά τεχνοκρατικός ο χαρακτήρας της παιδείας.
- δ) Συνεργασία όλων των φορέων της, συμμετοχή των εκπαιδευτικών στις διαδικασίες επίλυσης των προβλημάτων που αφορούν στον τομέα της παιδείας.
- ε) Η σύγχρονη εκπαίδευση πρέπει να έχει χαρακτήρα βαθύτατα δημοκρατικό.
- στ) Ανάπτυξη όλων των πτυχών της προσωπικότητας του μαθητή σε κλίμα ελευθερίας.
- ζ) Σωστός ΣΕΠ από ειδικευμένα άτομα.
- η) Καλλιέργεια άμιλλας.
- θ) Αντιστοιχία περιεχομένου σπουδών με τις τεχνολογικές, πολιτισμικές απαιτήσεις του παρόντος και του μέλλοντος.

8. Έργο δασκάλου:

- α) μετάγχιση αξιών, προτύπων
- β) διάπλαση συνειδήσεων
- γ) κοινωνικοποίηση
- δ) παροχή γνώσεων

Δυσκολίες:

- α) έργο πολυδιάστατο και πολυσύνθετο
- β) αγγίζει τα παιδιά στην πιο καθοριστική ηλικία
- γ) αντιμετωπίζει ένα “μωσαϊκό” χαρακτήρων
- δ) πολλές φορές καλείται να καλύψει τα κενά άλλων φορέων κοινωνικοποίησης
- ε) έχει να αντιμετωπίσει τα τηλεκατευθυνόμενα όπλα της τεχνολογίας
- στ) σε έναν κόσμο χωρίς αξίες οφείλει να προβάλλει υψηλά ιδανικά
- ζ) αναλαμβάνει ν' απομακρύνει τους νέους από την πληθώρα των σύγχρονων προβλημάτων, στρέφοντάς τους στο βιβλίο και την τέχνη.

9. Ιδεώδης δάσκαλος: α) Καλλιεργεί την αυτενέργεια και τον στοχασμό.

- β) Κάνει το μάθημα ενδιαφέρον, έχει μεταδοτικότητα
- γ) Έχει γνώσεις παιδοψυχολογίας.
- δ) Είναι διαλλακτικός, όχι υπερόπτης.
- ε) Εμπνέει σεβασμό λόγω της προσωπικής του αξίας.
- στ) Παρακολουθεί τις εξελίξεις στο χώρο της επιστήμης του.
- ζ) Έχει ευρεία παιδεία.
- η) Είναι επιεικής.

10. Δωρεάν παιδεία :

- α) Φοίτηση σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.
- β) Δωρεάν βιβλία.
- γ) Φοιτητικές εστίες για στέγαση φοιτητών που σπουδάζουν μακριά από τον τόπο κατοικίας τους.
- δ) Σίτιση στα πανεπιστήμια, διευκολύνσεις στα συγκοινωνιακά μέσα.
- ε) Κρατικές υποτροφίες.

Σημασία της:

- α) Παρέχονται δυνατότητες σπουδών και στα άτομα από φτωχές οικογένειες.
- β) Άνοδος βιοτικού επιπέδου, μείωση αναλφαβητισμού.
- γ) Εξάλειψη κοινωνικών διακρίσεων στον τομέα της μόρφωσης.

11. Μαζική στροφή στις ανώτατες και ανώτερες σπουδές :

Αίτια:

- α) Σύγχρονες ανάγκες απαιτούν ολοένα και περισσότερη ειδικευση. Η ίδια η πολιτεία υποχρεώνει κάθε ελεύθερο επαγγελματία να κατέχει τίτλους και πτυχία πριν εισέλθει στην αγορά εργασίας (με σκοπό την προστασία των πολιτών από τους ερασιτέχνες ή τους απατεώνες).
- β) Η δημοκρατικοποίηση της παιδείας αναπτέρωσε τις ελπίδες των μαθητών.
- γ) Μεγάλες και ίσως υπερφίαλες προσδοκίες των γονέων που θέλουν να δουν τα παιδιά τους να ασκούν ένα αξιοπρεπές και καλά αμειβόμενο επάγγελμα.
- δ) Κοινωνικός ρατσισμός που θέλει ορισμένα επαγγέλματα να έχουν μεγαλύτερη υπόληψη και κύρος από άλλα.
- ε) Μη ουσιαστική συνειδητοποίηση των λόγων για τους οποίους μορφωνόμαστε (πτυχίο = γόητρο, κύρος).
- στ) Επαγγελματική σταθερότητα χαρίζουν επαγγέλματα που στηρίζονται σε σπουδές και σε τίτλους.

Συνέπειες:

- α) Μόνο ένα μέρος απ' τους πτυχιούχους έχουν πλήρη και αποκλειστική απασχόληση στον τομέα που σπούδασαν.
- β) Αύξηση φροντιστηρίων και “φροντιστηριοποίηση” του Λυκείου, που λειτουργεί ως προθάλαμος για την ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση, χάνοντας έτσι τον αυτόνομο εκ-παιδευτικό ρόλο.
- γ) Πολλοί συνεχίζουν τις σπουδές τους ακολουθώντας απλώς τη μόδα ή το ρεύμα της εποχής → δεν αποδίδουν στην εργασία τους γιατί δεν την αγαπούν πραγματικά.

Λύσεις:

- α) Συστηματική διαφώτιση γονέων και μαθητών για τις μελλοντικές προοπτικές της σταδιοδρομίας των τελευταίων.
- β) Προοπτικές για τους νέους με καινούργιες ευάριθμες θέσεις εργασίας.
- γ) Σωστή οργάνωση της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης και δίκαιη ρύθμιση των θεμάτων κατοχύρωσης των τίτλων της μελλοντικής απασχόλησης των αποφοίτων της.
- δ) Εκσυγχρονισμός εκπαιδευτικού συστήματος σ' όλες τις βαθμίδες ώστε να συνδεθεί με την κοινωνία, τις ανάγκες της, με την παραγωγή και την αγορά εργασίας.

12. Αίτια ανεργίας πτυχιούχων

α. Παρωχημένες, μη εναρμονισμένες με τις σύγχρονες απαιτήσεις, παρεχόμενες γνώσεις. Υποτυπώδης εκπαιδευτικός προγραμματισμός που δε λαμβάνει υπόψη τις πραγματικές ανάγκες της χώρας, τις παραγωγικές της δυνατότητες και τη θέση της στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία.

β. Πλήρης υποβάθμιση τεχνικοεπαγγελματικών κλάδων. Υπονόμευση της αξίας των χειρωνακτικών επαγγελμάτων. Έμμεση ώθηση νέων σε επιστημονικούς κλάδους.

γ. Νοοτροπία στα πλαίσια της οικογένειας. Σε παλαιότερες εποχές απουσίαζαν οι αντικειμενικές δυνατότητες για σπουδές, με αποτέλεσμα η απωθημένη επιθυμία πολλών γονιών να εκδηλώνεται με την απαίτηση η σύγχρονη γενιά ν' ακολουθήσει πανεπιστημιακές σπουδές.

δ. Η ιεράρχηση των επαγγελματιών εξαρτάται από τα προβαλλόμενα πρότυπα. Σήμερα το επάγγελμα συνδέεται με το κύρος, το κοινωνικό γόητρο.

ε. Δυσμενείς συνθήκες άσκησης πολλών μη επιστημονικών επαγγελματιών και υποδεέστερη η αμοιβή τους.

ζ. Αστυφιλικό ρεύμα. Συσσώρευση πτυχιούχων στις μεγάλες πόλεις.

η. Απουσία οργανωμένης διδασκαλίας Σ.Ε.Π. Τα παιδιά δεν ενημερώνονται για τα επαγγέλματα του μέλλοντος και γι' αυτά που παρουσιάζουν κορεσμό, με αποτέλεσμα να κάνουν λανθασμένες επιλογές.

θ. Οι πτυχιούχοι πανεπιστημίων του εξωτερικού προστίθενται σ' αυτούς που έχουν τελειώσει ελληνικό πανεπιστήμιο.

ι. Διευκόλυνση στην εισαγωγή σε ανώτερες κι ανώτατες σχολές (εκδημοκρατισμός εκ-παίδευσης) και παράλληλα κακή διανομή φοιτητών στους διάφορους κλάδους.

13. Δια βίου Παιδεία

Η ανάγκη να μορφώνεται ο άνθρωπος σε όλη τη διάρκεια της ζωής του συνειδητοποιήθηκε από την εποχή του Σόλωνα: «Γηράσκω αεί πολλά διδασκόμενος». Στις σύγχρονες συνθήκες ζωής η ανάγκη για «δια βίου» παιδεία δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στην απόκτηση εμπειριών, αλλά πρέπει να προσλάβει το χαρακτήρα οργανωμένης προσπάθειας, ώστε να μπορούν όλοι οι άνθρωποι να ενημερώνονται, να πληροφορούνται και να παρακολουθούν τις εξελίξεις και τα νέα επιτεύγματα σε κάθε τομέα.

Γιατί είναι απαραίτητη;

- Η πρόοδος της επιστήμης προβάλλει όλο και πιο επιτακτικά νέες απαιτήσεις εξειδίκευσης.
- Οι αλλαγές και ανακατατάξεις που επέρχονται στα επαγγέλματα επιβάλλουν συχνά την ανάγκη να περιοριστεί το ανθρώπινο δυναμικό σε πολλά από αυτά και να στραφεί σε άλλες επαγγελματικές δραστηριότητες. Για τη στροφή αυτή χρειάζεται κατάλληλη εκπαίδευση.
- Ανάγκη ουσιαστικής αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου.
- Με τη «δια βίου» εκπαίδευση θα δοθούν νέα κίνητρα ζωής σε ανθρώπους της τρίτης ηλικίας.
- Για να μπορεί ο πολίτης να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις και να ασκεί τα δικαιώματά του έχει.

Προτάσεις

- Οργάνωση από την Πολιτεία ή ιδιωτικούς οργανισμούς σεμιναρίων για επίκαιρα αξιόλογα θέματα που ενδιαφέρουν όλους τους ανθρώπους, για παράδειγμα θέματα υγιεινής, περιβαλλοντικής αγωγής, προστασίας του καταναλωτή, οικογενειακού προγραμματισμού κ.ά.
- Ειδικά προγράμματα επιμόρφωσης, εκμάθησης ξένων γλωσσών, χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών, δημιουργικής ενασχόλησης με κάποιο αντικείμενο - ζωγραφική, μουσική, χορό, θέατρο-, διεύρυνσης των επαγγελματικών γνώσεων.
- Ειδικές τηλεοπτικές εκπομπές για συγκεκριμένα θέματα.
- Μεταπτυχιακές σπουδές ή μεταπτυχιακή επιμόρφωση —με κανονική φοίτηση ή αλληλογραφία— και την παροχή, για το σκοπό αυτό, κινήτρων, υποτροφιών κ.ά
- Ανοικτά ή Λαϊκά Πανεπιστήμια.
- Με εκπαίδευση για εύκολη πρόσβαση σε τράπεζες πληροφοριών, π.χ. διαδίκτυο.
- Με προσωπική έφεση για έρευνα και μάθηση.

Με τον τρόπο αυτό η οργανωμένη κοινωνία μετατρέπεται σε τεράστια εκπαιδευτική μηχανή που παρέχει παιδεία προς όλες τις κατευθύνσεις (ηλικίες, επαγγέλματα, επίπεδα, ενδιαφέροντα), για να εξασφαλίσει όχι μόνο υψηλότερο βαθμό παραγωγικότητας σε κάθε τομέα, αλλά κυρίως καλύτερη ποιότητα ζωής με ευτυχισμένους ανθρώπους.

